

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1996/9

Karar Sayısı : 1996/21

Karar Günü : 20.6.1996

R.G. Tarih-Sayı :31.01.2001-24304

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay 10. Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 11.11.1986 günlü, 3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun"un 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki "(10) ve (10)'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan..." sözcükleri ile maddenin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

On'dan az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere konut edindirme yardımı yapılacağına ilişkin tebliğ ile buna dayanarak yapılan işlemlerin iptali istemiyle açılan davada Danıştay Onuncu Dairesi, 3320 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin (b) bendindeki "(10) ve (10)'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan" sözcükleri ile maddenin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptali için doğrudan başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

3320 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin itiraz konusu sözcükleri de içeren (b) bendi kuralı ile ikinci fıkrası şöyledir:

"b) (10) ve (10)'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere,

Bu Kanunda belirtilen esas ve usuller dahilinde "Konut Edindirme Yardımı" yapılır.

(10) İşçiden az işçi çalıştıran işverenlerden ise isteyenler, işçilerini Konut Edindirme Yardımından faydalandırabilirler."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralı şöyledir:

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılımlarıyla 26.2.1996 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorunun da esas inceleme evresinde ele alınmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralları ile aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralı bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra, Ahmet Necdet SEZER, Haşim KILIÇ, Mustafa BUMİN, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL'in (b) bendinin bakılmakta olan davada uygulanacak kural olmadığı yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla işin esasının incelenmesine karar verilerek gereği düşünüldü:

Danıştay 10. Dairesi, itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığını ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmektedir.

Buna göre, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilemeyecek ve bu nedenlerle, eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Bu ilkeyle birbirlerinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve topluluklar yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Ancak, kimilerinin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen nedenlerle, değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Durum ve konumlarındaki özellikler kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

3320 sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, on ve on'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere "konut edindirme yardımı" yapılacağı öngörülmekte, ikinci fıkrasında ise, on işçiden az işçi çalıştıran işverenlerin isterlerse işçilerini konut edindirme yardımından yararlandırabilecekleri belirtilmektedir.

Buna göre, on işçiden az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçiler konut edindirme yardımından ancak işveren isterse yararlandırılacaklardır. On ve on'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerindeki işçilere konut edindirme yardımı sağlanmasına karşın, bu sayının altında işçi çalıştıran işyerlerindeki işçileri Yasa'nın getirdiği olanaktan yoksun bırakmak ya da işverenin isteğine bağlı tutmak, aynı hukuksal durumda bulunan işçiler arasında ayırım yaratılmasına

Esas Sayısı : 1996/9
Karar Sayısı : 1996/21

neden olur. Aynı durumda olanların farklı kurallara bağı tutulması Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturacağından itiraz konusu kuralların iptali gerekir.

Güven DİNÇER, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ ve Lütfi F. TUNCEL bu görüşlere katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

11.11.1986 günlü, 3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun"un 1. maddesinin,

1- Birinci fıkrasının (b) bendinin "(10) ve (10)'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan..." sözcüklerinin,

2- "(10) işçiden az işçi çalıştıran işverenlerden ise isteyenler, işçilerini Konut Edindirme Yardımından faydalandırabilirler." içerikli ikinci fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Güven DİNÇER, Ahmet Necdet SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ ile Lütfi F. TUNCEL'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 20.6.1996 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N. SEZER	Samia AKBULUT	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Ali HÜNER
Üye		Üye
Lütfi F. TUNCEL		Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

11.11.1986 günlü, 3320 sayılı, "Memurlar ve İşçiler İle Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun"un 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, (10) ve (10)'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere "konut edindirme yardımı" yapılacağı öngörülmekte, ikinci fıkrasında ise, (10) işçiden az işçi çalıştıran işverenlerin isterlerse işçilerini konut edindirme yardımından yararlandırabilecekleri kurala bağlanmaktadır.

İtiraz yoluna başvuran Danıştay 10. Dairesi, belirtilen kuralların Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığını ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde eşitlik ilkesinin kuralları belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin eşitlik ilkesini yorumlayan kararları, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmeyeceği ve bu nedenlerle, eşitsizliğe yol açılmayacağı biçimindedir. Eşitlik ilkesiyle, birbirleriyle aynı durumda olanlara aynı kuralların uygulanması ve böylece ayrıcalıklı kişi ya da toplulukların yaratılması önlenmek istenmiştir.

Ancak, yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Bu bağlamda, kimilerinin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen nedenlerle, değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa, Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Başka bir anlatımla, durumlardaki değişikliğin doğurduğu zorunluluklar, kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulama kuralları getirilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiğini göstermez.

3320 sayılı Yasa'nın itiraz konusu kurallarında; on ve on'dan daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerindeki işçilere "konut edindirme yardımı" yapılacağı öngörülmekte, on'dan az işçi çalıştıran işverenlerin ise, isterlerse işçilerini konut edindirme yardımından yararlandırabilecekleri belirtilmektedir.

İşyerleri, küçük ya da orta ölçekli olmalarına göre değişik kurallara bağlı tutulmaktadır. On'dan aşağı işçi çalıştıran işyerleri ile on'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinin durumları birbirinden kimi farklılıklar gösterilmektedir. On'dan az işçi çalıştıran işyerleri genellikle küçük ölçekli olan ve büyük fedakârlıklarla ayakta durabilen, daha doğrusu kendi yağıyla kavrulma durumunda bulunan işletmelerdir.

11.11.1986 günlü, 3320 sayılı Yasa'da olduğu gibi, işçilere yönelik kimi diğer yasalarda da, on'dan daha az işçi çalıştıran işyerleri için kimi ayrıcalıklar getirilmiş bulunmaktadır.

Yasakoyucu, 3320 sayılı Yasa'nın itiraz konusu kurallarında, kamu yararını ve kamu düzenini gözeterek, on'dan az işçi çalıştırılan işyerlerinin ayakta kalabilmeleri, hayatiyetlerini devam ettirebilmeleri ve artan kimi malî yüklerin altında zorlanmamaları için onların "konut edindirme yardımı" zorunluluğu dışında bırakmıştır. Ancak bu yol tamamen de kapatılmamış ve işverenlerin isterlerse bu yardımı yapabilecekleri kurala bağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin eşitlik ilkesini yorumlayan kararlarında da belirtildiği gibi, durumlardaki değişikliğin doğurduğu haklı nedenler ve zorunluluklar, kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesinden, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin çiğnendiği sonucu çıkarılamaz.

On'dan az işçi çalıştıran işyerlerinin devamını ve korunmasını amaçlayan itiraz konusu kurallar, kamu yararını ve kamu düzenini gerçekleştirmeye yönelik olup, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle de çelişmediğinden Anayasa'ya aykırı değildir.

Bu nedenlerle, çoğunluğun iptal görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Samia AKBULUT

Üye
Haşim KILIÇ

Üye
Lütfi F. TUNCEL

KARŞIOY YAZISI

3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler İle Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun"un 1. maddesinin (b) bendinde "on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin" aylık ve ücretlerinden "Konut Edindirme Yardımı" yapılacağı öngörülmüştür.

Çalışanların aylık ve ücretlerinden yapılacak kesintilere, Devlet veya işverenlerin katkıda bulunmasıyla bir hesapta toplanacak paralardan, konut edinmek isteyenlerin yararlanacakları anlaşılmaktadır.

Bu sistemden, on işçiden az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışanların yararlandırılmaması eşitlik ilkelerine aykırı görülmüştür.

Oysa, durum ve konumlarındaki farklılıklar ya da Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen haklı nedenlere dayanılarak yapılan farklı uygulamalar eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

On'dan daha az işçi çalıştıran işyerleri, sermaye yapıları, teknolojiye yararlanma olanakları ve üretim kapasiteleri yönünden küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Çalışanların sigorta primleri, ödenen vergiler ve işçilere yapılan sosyal yardımlar belirtilen küçük işletmeleri

çok etkileyen büyük gider kalemleridir. Bu giderler karşısında çok zor koşullarda faaliyetlerini sürdüren küçük işletmelerin "Konut Edindirme Yardımı"nın getireceği yükümlülüğün olumsuz sonuçlarından korunmak istenmesinde hem kamu yararı ve hem de haklı nedenler bulunmaktadır. Bu nedenle, on işçiden daha az işçi çalıştıran işyerlerinin kapsam dışı tutularak, burada çalışanların "Konut Edindirme Yardımı"ndan yararlandırılmamasının eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmadığından çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ahmet Necdet SEZER

KARŞIOY GEREKÇESİ

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava nedeniyle uygulayacağı bir kanun veya kanun hükmünde kararname hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı savıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilir.

Olayda davacı belediye, 10'dan az işçi çalıştırdıklarını ve işçilerinin konut edindirme yardımından yararlanmasını istemediklerini belirterek dava konusu işlemle dayanağı 98 seri nolu Genel Tebliğin 19. maddesinde yer alan "çalıştırdıkları işçi sayısı 10'dan az olan kamu kurum ve kuruluşları bütün işçilerini Kanunda belirtilen esaslar dahilinde yardımdan yararlandırılacaklardır" şeklindeki kuralın, 3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler İle Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun"un 1. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemektedir.

Danıştay 10. Dairesi'nce dava konusu uyuşmazlık hakkında karar verilirken, 3320 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin (b) bendi değil, aynı maddenin ikinci fıkrası uygulanacaktır. Zira, anılan Yasa'nın 1. maddesinin (b) bendi; "10 ve 10'dan fazla işçi çalıştıran, işyerlerinde çalışan işçilere" "Konut Edindirme Yardımı" yapılacağını öngörmekte iken; aynı maddenin ikinci fıkrasında; "10 işçiden az işçi çalıştıran işverenlerden ise isteyenler, işçilerini Konut Edindirme Yardımından faydalandırabilirler" hükmünü taşımaktadır. Davacı belediyede 10'dan az işçi çalıştığı konusunda taraflar arasında herhangi bir uyuşmazlık olmadığına göre, Yasa'nın 1. maddesinin (b) bendinin Danıştay'da bakılan davada uygulanması olanağı yoktur.

Açıklanan nedenlerle, 3320 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin (b) bendi Danıştay 10. Dairesi'nde bakılmakta olan davada uygulanacak kural olmadığından, bu kısmın inceleme dışında tutulması gerekeceği görüşüyle çoğunluk kararına karşıyız.

Üye

Mustafa BUMİN

Üye

Lütfi F. TUNCEL

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları yasa ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve Mahkeme'nin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Dava konusu olayda davacı Seydiler Belediye Başkanlığı, 10'dan az işçi çalıştırdıklarını ve işçilerin konut edindirme yardımından yararlanmasını istemediklerini belirterek dava konusu işlemle, dayanağı olan 98 Seri No'lu Devlet Memurları Genel Tebliğinin 19. maddesinde yer alan "Çalıştırdıkları işçi sayısı 10'dan az olan kamu kurum ve kuruluşları, bütün işçilerini Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yardımdan yararlandıracaklardır" şeklindeki kuralın iptalini istemektedir.

Davacı Belediye, 10'dan az işçi çalıştırdığından ve 98 No'lu Tebliğin 19. maddesinde de, çalıştırdıkları işçi sayısı 10'dan az olan kamu kurum ve kuruluşlarının da, bütün işçilerini konut edindirme fonundan yararlandıracakları belirtildiğinden ve bu işlemlerin iptali istenildiğinden, itiraz yoluna başvuran Danıştay 10. Dairesi, davanın çözümünde ve sonuçlandırılmasında, itiraz yoluyla iptalini istediği 3320 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendini değil, aynı maddenin ikinci fıkrasını uygulayacaktır. Danıştay 10. Dairesinin iptalini istediği sözü edilen Yasa'nın 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, "10 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere" Konut Edindirme Yardımı yapılacağı öngörülmekte, aynı maddenin ikinci fıkrasında ise "10 işçiden az işçi çalıştıran işverenlerden ise isteyenler, işçilerini Konut Edindirme Yardımından Faydalandırabilirler" kuralı yer almaktadır.

Davacı Belediye'nin de 10'dan az işçi çalıştırdığı ve işçilerinin konut edindirme yardımından yararlanmalarını istemediği konusunda taraflar arasında herhangi bir uyuşmazlık bulunmadığına göre, davanın çözümünde, sözü edilen Yasa'nın 1. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanması olanağı bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, 3320 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin, birinci fıkrasının (b) bendinin, Danıştay 10. Dairesinde görülen davada uygulanacak kural olmadığından, bu kuralla ilgili iptal isteminin başvuran Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken, (b) bendinin bakılan davada uygulanacak kural olduğuna ilişkin çoğunluk kararına katılmıyorum.

Esas Sayısı : 1996/9
Karar Sayısı : 1996/21

Üye
Ali HÜNER